

Gàlàtiyà
ǒ pbàkrístò tò Pòlò andí
bhàrɔwà
Yàrí bhàrɔwà ǒ ì nòtù
ádròdrò dhu tí dhu

Yàrí bhàrɔwà nandí ní Pòlò, Yèsù Krístò bhà uvitatále. Kǎndí ka ìfò kumì dòná àrù nà ato mà imbò kumì dòná àrùbhù nà ato mà nà nzínzì ǒ, ndí Yèsù ka kúgù dhu-dzidǒ.

Kǎndí ka Gàlàtiyà tó pbìrì ǒ pbàkrístò tò, kà-tì ní kà randí ka Àtiyòkiyà mà, Dèrbè mà, Ìkòniyò mà, Lístrà mà nà tó kigò ǒ pbàkrístò tò (Kas 13.13-14.26).

Gàlàtiyà tó pbìrì ǒ Kànísá ǒ, atdídhená Pbàyàhúdì nówúnà dhu òvò rǒ 'àti, dhu ràkǎ kifù Músà bhà Ʋyátá, ròsè dòtsí ní, ale-ònzǎnga òbhòlò ka kí dhu, ndíní Kàgàwà a'ù tí ìndrǔ pbìndà ale nyú tí. Ní, Pòlò andí yàrí bhàrɔwà, ndòvò dhu ònà ìndrǔ tò ndàtì ìnzǎ rǎrǎ Músà bhà Ʋyátá mà, ale-ònzǎnga òbhòlò ka kí dhu mà nà dhu ndí ìndrǔ àbhù rádù Kàgàwà rǎ'ù pbìndà ale nyú tí, pbétù Kàgàwà bhà ale tí ka kóko dhu nídè dòná atdí dhu rǎrǎ Yèsù Krístò ná'ù ka kí dhu kèlè.

Bhàrɔwà-nyàtì ka kóhù tí dhu

- Pòlò rǎ Gàlàtiyà ǒ pbàkrístò nóvì dhu (1.1-5).
- Krístò bhà Ídzì Mǎkǎrè arí'ì atdí tí dhu (1.6-10).
- Pòlò bhà ádràngbǎnga uvitatále tírò (1.11-2.21).

- Dhu àkă tí kifù Ƴyátá, ndirò tí ki'ì a'uta nà dhu (3.1-4.31).
- MùKřístò řǐ'ì dòná ndìtírò dhu (5.1-26).
- Ìndrũ àkă 'ònzì dzùnàya nzínziya ǒ dhu (6.1-10).
- Bhàrɔwà řiku dòná rò dhu t'óvota mà, ovita màná (6.11-18).

*Pòlò řǐ Gàlàtiyà ǒ pbàkřístò nóvi dhu
(Róm 1.1-2)*

¹ Yàrí bhàrɔwà nàndĩ ałé ní ima Pòlò, Yěsù bhà uvitatále. Ìnzǐ ní ìndrũ ndi mà nóvò mí'ì uvitatále tí, ndirò ìnzǐ ní atdí ałé-otù ǒ nga mà ndi ka kóvò ma nǐ. Pbétù, ima nóvò ní Yěsù Křístò mà Àba Kàgàwà yà ka nabhù rìngbè ndi ɔve-bvù rò màná.

² Ndirò, yà atdíkpá mà mí'ì màná kóró àłé t'ádóna màná, mà màndĩ ndi bhàrɔwà fùkù Gàlàtiyà tó pbìrì ǒ kànísá tírò.

³ Àłé t'Ábanà Kàgàwà mà, àłé tó Ádrùngbàłe Yěsù Křístò màná nákă 'àso nyǐ, 'àdù nyàbhu nyòkò màrùngà ǒ afìkù ò.

⁴ Ndi Ádrùngbàłe Yěsù Křístò níipfo ndi ndìtírò àłé tó nzérenga-okú dò rò, ndínǐ ndi ndɔwù tí àłé yà kòmbí arí'ì nzére adzi tó obi ǒ rò, yà àłé t'Ábanà Kàgàwà nyú náazè ka dhu bhěyi.

⁵ Ilèta àkă àłé ràbhu Kàgàwà tò dhòdhòdhóngà nà! Àmìnà.

*Křístò bhà Ídzì Mākǔrù arí'ì atdí tí dhu
(Gàl 3.1-5; 4.9-20; 5.1-12)*

⁶ Idho ùkò ma atdíđǒ, nyǐ nyúgèrè nyǐ kòmbómbí tí nyǔbhà yà nyǐ nanzi Křístò bhà

ídzinga-otù ǒ Kàgàwà, nyǎdù Ídzi Màkürù tí nyǎ nyátina vurò ǒte-owù núngu dhu-okú dò rò.

⁷ Obhó tí, vurò Ídzi Màkürù rǐ mbǎ, pbétù duku nínza atdídená ale rǐ'ì inè. Í ale ní yà ì nózè 'ùgèrè Krístò bhà Ídzi Màkürù ale.

⁸ Pbétù, dhu apé ì'ì mǎ'ì mà, ndirò òrù-akpà ǒ màlàyikà mà rǎnɔna fǔkù Ídzi Màkürù rǐ'ì inzà ndì nòfò yà fǔkù mǎ múnò Ídzi Màkürù nà dhu tí, ní ndi màkürù nùnò fǔkù ale ní iwà ndì nòfù ale!

⁹ Mǎ mǒvò wà wò dhu fǔkù angyi, ní ima, ma mí kǎdǔ mǒvò tdítǔ fǔkù, mati: ndi ale rapé inzà ndì nòfò yà tsùkǎ nyǎ nyírì Ídzi Màkürù nà ǒte núnɔ fǔkù, ní ndi ale ní iwà ndì nòfù ale!

¹⁰ Nírò kòmbí, wò dhu bhěyi ma mǒvò dhu dhu nítè tí dhu ma mónena dhu rǎrǐ ìndrǔ ròzù ma àkáká ale tí, ndirò ngǎtsi nǐ, Kàgàwà ròzù ndi ma àkákǎ ale tí dhu? Ndirò ngǎtsi nǐ, ma mónena dhu tí ìndrǔ-idhè àbhǔ ma mí rǐka ndì dhu? Ma mí'íná gukyè àdì ma màdì ìndrǔ-idhè àbhǔ ma mí rǐka ndì dhu òne ma mí ró dhu tí, ní ma màmbènà mbǎ ì'ì Krístò bhà inɔ-akpà tí.

Polò rǐ Kàgàwà avò ndì tí ndì'ì uvitatále tí dhu àwě dhu

¹¹ Àbanǎzó, ma mòzè nyǎni dhu ní, yà ma mǒvò fǔkù Ídzi Màkürù rǐ'ì nzǐ ìndrǔ ítǔ màkürù.

¹² Ma mírì nzá ka ìndrǔ-tsù, ndirò ka núde idù ní nzǐ ìndrǔ, pbétù Yēsù Krístò ní ndi ka navò idù.

¹³ Obhó tí, nyǎ nyírì wà angyinǎ rò yà Pbàyàhúdì tó dǐnì ò ma mí'ì ònǎ kàsùmì ǒ, pbàkà

màtso i'ì tí dhu. Nyí nyèni wà Kàgàwà bhà Kànísà rǒ ma mavù atdíđǒ tí dhu, ndírò ma manzì ɔbi atdíđǒ ndíní ma mugolo tí ka dhu.

¹⁴ Ima nyí, ma mambénà àrà dǒ angyi tí mběyi màtí atdíđǒ Pbàyàhúdí tó dǐni ǒ, ròsè kóró ábhǒ ngǔkpà ale yà tìkàdɔ nzínzi ǒ rí'ì mɔzódú tí dònǎ. Ma madzì ma atdíđǒ mongò abhúdu tó màndu ifu.

¹⁵ Pbétù, pbìndà ídzìnga ǒ, Kàgàwà náapì ma fìndà inzà ka kàpè mugu rórò, ndàdù manzì kàsǔna tò.

¹⁶ Ndirò, kǐtè Idhùnà idù, ndíní ma mɔvo tí dòná màkǔrè ìnzǐ ní Pbàyàhúdí tò. Ní ma manzì nzà sedzà tí rí'ì dhu atdí ale-fó màtí.

¹⁷ Ndirò, ma marà nzà Yèrùsàlemà ndíní mà mala tí mà uvitatále tí i'ì angyinà rò idù ale nà màtí, pbétù ma madù àrà Pbààrabhù tó pbìrì ɔ. Wò dhu-dzidǒ ma madù madu tdítđǒ Dàmàsìkì tó kigò ɔ.

¹⁸ Ibhù atɔ níitdègu ùda wò dhu-dzidǒ, ní ma madù àrà Yèrùsàlemà tó kigò ɔ, ndíní mà muni tí mà Péterè nà. Ní ima, ma madù àdi kà-tí atdí kumì dòná imbò nà idhɔ tí.

¹⁹ Ma mala nzà vurò ale mà uvitatále nzínzi ǒ, pbétù ma mala ní Yàkòbhò, Ádrùngbàle Yèsù t'ádònà kèlě.

²⁰ Kàgàwà-ònzǐ ma mátina, wò fǔkù ma màndí dhu ɔ, ma múnò nzà tìtò.

²¹ Wò dhu-dzidǒ, ma madù àrà Sìriyà mà Kilikiyà mà nà tó pbìrì tó mùlengù ɔ.

²² I idhɔ ǒ, Yùdeyà tó pbìrì ǒ Krístò bhà kànísá ní'ì inzà ì 'àpè ima mà núní ró,

²³ pbétù abádhí i'ì yàrí ɔyi kèlě níri ì í ró: «Yà angyi úbhì àvu rǒ àlě-rǒ ale, rǐ'ì yà ndì ndúbhì ùgolonà rǒ a'uta tó màkǔrù ùno ndì ndí kòmbí ró.»

²⁴ Ní abádhí adù òko 'àmbe Kàgàwà ilè dǒ okúdu dǒ rò.

2

Πολὸς ῥῆς ἡγεῖται ἀποστολῆς μανὰ ἰ ἰρι ἰ τί δὴ ἀὐεῖ δὴ

(Kas 15.1-29)

¹ Wò dhu-dzidǒ, atdí kumì dòná ìfo nà ato níitdègu ùda, ní mǎ madù mǎdu tditǒ Yèrùsàlemà tó kigò ò atdíkpá Bàrnabà mànà. Mǎ madù Titò nídyi átò mǒwù mànà atdíkpá.

² Ma marà ányì yà Kàgàwà návi ka mǒnzì dhu bhěyi. Ní, ma mawε yà ìnzǐ ní Pbàyàhúdì tò ma múnò Ídzi Màkǔrù pbàkrístò tò. Ndirò, Kànìsà ùnda arí ádròdrǒ ale mànà mǎ màndu mǎ òká rò, ma madù kàwε átò abádhí tò, akyε yà angyi ma mǒnzì pbàkà kasu mà, yà kòmbí ma mǒnzina mànà ní'ina kòkórò dhu tí nǐ.

³ Ndirò, yà atdíkpá mǎ mǒwù mànà Titò ka kutu nzá ràbhε ɔnzíná nga kòbhòlò, àzembè ìnè kà rǐ'ì Mùgìrikì tí rórò.

⁴ Pbétù, tìtò tó atdídhéná ɔdhíka náazè 'òbhòlò kònzǐnga. I ale ní'ì òdhǔ ò ì nún gbò mǎ mànà ale. Abádhí níitsu abhábhε bhěyi nzínzika ò, ndínǐ ì ùni tí mǎ maróko tí, mǐ'ì dòká mǎ-tírò Yèsù Krístò-nyutsi dhu. Abádhí azè 'ùli mǎ Músà bhà Ƴyátá tó ìno tí.

⁵ Pbétù, mã ma' u nzá mǐfũ abádhí rǔnɔna dhu akekpa màtí, ndíní Ídzì Mákǔrù tó obhónɡa náadì tí fǔkù.

⁶ Pbétù, Kànísà ùnda arí ale tí ka kózùna ale ní'ì inè átò. Abádhí í'ì nà ádrùngbǎnga náandà nzá nga ma nà, Kàgàwà arí nzǐ ìndrù-ǒnga òvò nídhunǐ. Kǒkò ì ale nǔutũ nzá ma mɔnzì dhu-ɔwúttá.

⁷ Pbétù, abádhí náala dhu, Kàgàwà ríbhò wà ìnzǐ ní Pbàyàhúdì tò ma mí Ídzì Mákǔrù núnɔ dhu tó kasu fudú, àdhàdhì yà ndì ndabhù Pbàyàhúdì tò ka kí ndì Ídzì Mákǔrù núnɔ dhu-kàsǔ Péterù-fó dhu bhěyi.

⁸ Obhó tí, Péterù-nyutsì nǎ rò kasu nanzì rì'ì uvitatále tí Pbàyàhúdì tò Kàgàwà ní ndì nyudutsì nǎ rò kasu nanzì átò, mí'ì uvitatále tí ìnzǐ ní Pbàyàhúdì tò.

⁹ Nírò ní ndì Yàkɔbhò, Péterù ndirò Yùwanì, yà kànísà ǒ ingu tí ka kazù mà, náala Kàgàwà nítè pbìndà ídzìnga idù dhu, 'àdù ɔtsúka nǔlu Bàrnabà mànà, ì mànà mã mùngbò mã dhu nitè tí, ndíní mã mowu tí Ídzì Mákǔrù ùnò ìnzǐ ní Pbàyàhúdì tò, abádhí ràdù òwu kùnò Pbàyàhúdì tò.

¹⁰ Pbétù, abádhí adù ònzìnà fóká atdí dhu ní, Yèrùsàlemà tó kíɡò ǒ arí'ì pbàkrístò nzínzì ǒ nǎkùttále ìrè mã mí dhu kèlě. Ní ma madù ndì dhu ònzì atdí afídu nyú nà.

*Polò rǐ Péterù dǒ ndì ndórù tí Àtiyòkiyà tó kíɡò ǒ dhu nǎwě dhu
(Kas 9.1-20,23-30; 22.3-16; 26.9-20)*

¹¹ Péterù itdègu àrà àhù Àtiyòkiyà tó kigò ò, ní ma marù àbadhi-dǒ ábhǒ ale-ònzǐ rò, kǎnzǐ dhu ní'ì nzǐ ídzì dhu dhu-okú dò rò.

¹² Obhó tí, Péterù mà náavù 'òngò dhu ònyù atdíkpá ìnzǐ ní Pbàyàhúdí mànà. Ní Yàkòbhò avì atdídhená ale ròwù ùvò Àtiyòkiyà. Pbétù, ì ale níitdègu òwu ùvò ányì, ní Péterù adù ndìndà, ndàdù atdíkpá ì óngo ònyù ònyù ìnzǐ ní Pbàyàhúdí mànà dhu ùbhà, ale-ònzǐnga òbhòlò ka kí dhu ùtǔ arí ale-òdò ònzǐ ndì ndí dhu-okú dò rò.

¹³ Ndirò, Yèsù ná'ù ngǎkpà Pbàyàhúdí náapè 'ònzǐ dhu oyoyò idàya nà Péterù bhěyi. Ndirò, Bàrnabà mà náangbò ndì abádhí mànà ndì abádhí tó oyoyò ale-idà tó ófò ǒ.

¹⁴ Pbétù, ma mala dhu abádhí rǎrǐ nzǐ ùbhi yà Ídzì Mǎkǎrù tó obhónga ózè kubhi dhu bhěyi. Ní ma madù dhu òvò Péterù tó kóró ale-ònzǐ rò, matí: «Dhu apé ì'ì inyì Mùyàhudì tírò, nyì nyarí nyonzi ìnzǐ ní Mùyàhudì bhěyi, ìnzǐ nyifù Pbàyàhúdí tó màndù dhu tí, ní íngbà dhu bhěyi dhu nyì nyádù ìnzǐ ní Pbàyàhúdí ùtù, rífù Pbàyàhúdí tó màndù nǐ?»

Inzǐ ní Pbàyàhúdí rǔgù Yèsù ì à'ù dhu-otù ǒ dhu

¹⁵ Mǎ, mǎ'ì ní ùgù tí ka kúgù mǎ'ì Pbàyàhúdí tí ale. Mǎ'ì ní nzǐ ìnzǐ ní Pbàyàhúdí, kǒkò inzà Kàgàwà bhà Úyatá nùni nzéreatále.

¹⁶ Pbétù mǎ mùni dhu ní, ìndrǔ òzù ka kí nzǐ àdù obhónángatále tí Kàgàwà-ònzǐ Úyatá t'ífuta-otù ǒ, pbétù Yèsù Krístò ka kà'ù dhu-otù ǒ tí. Mǎ'ì átò mǎ má'ù Yèsù Krístò, ndínǐ ka

kozú tí mǎ obhónángatále tí Àbadhi mǎ mà'ù dhu-otù ǒ, ìnzì ní Ʋyátá t'ífuta-otù ǒ. Obhó tí, obhónángatále tí ka kózùna Ʋyátá t'ífuta-otù ǒ atdí ale ma rǐ'ì mbǎ.

17 Pbétù, àlě kí dhu òne ndíní ka kozú tí àlě obhónángatále tí Krístò-nyutsì. Ní dhu apé ì'ì ka kàla àlě'ì nzérenгатále tí dhu tí, ní wò dhu ìtè tí dhu Krístò rǎrǎ àlě nùnda nzérenga t'ónzita ò? Ìnzì, akekpá màtí!

18 Obhó tí, dhu apé ì'ì ma mósìna tdítǒ dhu rǐ'ì yà iwà ma múgolo dhu tí, ní ma mòngò wà ma-tírò Ʋyátá nùkò ale tí.

19 Obhó tí, Ʋyátá nàndà dhu nǐ, ima, ma mòvè nǐ ɔve ní ndi Ʋyátá kèlě ìbhò idù, ndíní ma mí'ì tí ípìrǒnga nà Kàgàwà tò. Mǎ ka kutó wà màsàlabhà dǒ atdíkpá Krístò mànà.

20 Ndirò kòmbí, ma mí'ì ípìrǒnga nà, pbétù ìnzì ní ima ndi ípìrǒnga nà ma mí'ì, Krístò ní ndi nyudutsì rǐ'ì ípìrǒnga nà. Obhó tí, yà kòmbí ma mí'ì nà ale-ngbò tó ípìrǒnga nà ma mí'ì Kàgàwà t'Ídhùnà ma má'ù dhu-otù ǒ. Kǎzè ma, ndàdù pbìndà ípìrǒnga àdzi okúdu dò rò.

21 Ima, ma màsà wà Kàgàwà bhà ídzìnga òdho ma mí dhu. Pbétù, dhu apé ì'ì inè abádí rǐ'ì kozù ì obhónángatále tí Kàgàwà-ònzì Ʋyátá t'ífuta-otù ǒ dhu tí, nírò Krístò avè kòkórò nga dǒ.

3

*Dhu àkǎ tí kifɛ Ʋyátá, ndirò tí kí'ì a'uta nà
(Èfɛ 1.9-10; Kòl 1.24-29; 1Pé 1.10-12)*

1 Ɔo nyɛ Gàlàtiyà tó pɔ̀rì ɔ̀ bhă, nyɛ ní mbă dɔ̀ya-ònga nà ale! Ádhi pɔ̀bá ale ndi nyɛ nówè, ndàbhɛ nyɛ nyũwɛ, àzèmbè iwà ka kitè Yèsù Krístò ka kùtɔ̀ m̀s̀alabhà dɔ̀ dhu kpangba f̀k̀k̀ r̀r̀ò?

2 Ní, ma m̀zè nyădu atdí dhu k̀l̀l̀ idù: Nyɛ nyáko tí Kàgàwà bhà Ɔl̀l̀-Ɔlafí, Ɔyátá nyɛ nyífu dhu-okú d̀ r̀ò, ndirò ngătsi nɛ, nyɛ nyáko tí ka Ídzì M̀k̀r̀r̀ nyɛ nyírì, nyăd̀ à'ùnà dhu-okú d̀ r̀ò?

3 Ɔngbà dhu bhěyi dhu, nyɛ nyí'ì mbă dɔ̀ya-ònga nà ale tí wò dhu bhěyi nɛ? Kàgàwà bhà Ɔl̀l̀-Ɔlafí tó ɔ̀bi nɛ nyɛ nyópè dhu, ní nyɛ nyòzè tí nyăbhɛ r̀k̀ k̀m̀b̀ ɔ̀b̀k̀ nɛ?

4 Nyɛ nyúda ɔ̀yá dhu k̀r̀ó ní'ì tí k̀k̀r̀ò nga tó? Obhó nyú, ka ní'ì nɛ k̀k̀r̀ò nga tó dhu.

5 Kàgàwà níră tí nyɛ p̀b̀ndà Ɔl̀l̀-Ɔlafí nɛ, ndàd̀ wíwí ònzì nzínzíkɛ ɔ̀ Ɔyátá nyɛ nyífu dhu-okú d̀ r̀ò, ndirò ngătsi nɛ, k̀r̀ă tí nyɛ Ídzì M̀k̀r̀r̀ nyɛ nyírì, nyăd̀ à'ùnà dhu-okú d̀ r̀ò?

6 Ní ndi dhu bhěyi tí, Àbràham̀ nàa'ù Kàgàwà, ndi dhu r̀d̀ ndàbhɛ Kàgàwà r̀z̀ ndì, obhónángatále tí*.

7 Nírò, nyɛ nyákă nyũni dhu ní: obhó nyú, Àbràham̀ bhà p̀b̀dzukurɛ tí r̀í'ì ale r̀r̀ Kàgàwà nà'ù ale.

8 Ɔl̀l̀ Andítá náavò wà dhu angyangyi, ndàti: Kàgàwà r̀z̀yá ìnzì ní P̀yàhúdí obhónángatále tí, f̀yó a'uta-okú d̀ r̀ò. Obhó tí, Kàgàwà náavò yàrí Ídzì M̀k̀r̀r̀ wemberè tí

* 3:6 3.6 Ɔpt 15.6

Àbràhamù tò, ndàti: «Nyunutsi nă rò Kàgàwà náasoya kóró pbìrì ǒ ale*.»

⁹ Ní, Kàgàwà náasoya ndì nà'ù ale kóró àdhàdhì ndì ndaso Àbràhamù, a'utatále dhu bhěyi.

¹⁰ Pbétù, kǒkò ì nípbi Ùyatá t'ífuta rǒ ale, nófù wà ì kóró. Obhó tí, Hlǎ Andítá rătina: «Ìnzǐ rǐ yàrí Ùyatá tó bhǔkù ò ka kándǐ kóró dhu ìfǔ ale nófù wà ndì*.»

¹¹ Ndirò, k pangba rǐ'ì dhu ní, Ùyatá-otù ǒ, ka kózùna obhónángatále tí Kàgàwà-ònzǐ atdí ale mà rǐ'ì mbă. Obhó tí, obhónángatále náabáya ípìrǒnga pbìndà a'uta-otù ǒ*.

¹² Ndirò, Ùyatá náhu nzá a'uta-nyutsi rò, pbétù Ùyatá ìfǔ rí ale bhà ípìrǒnga ní'íya ndì Ùyatá-otù ǒ*.

¹³ Yà ndì ndùgèrè ndì, ndòngò ofúngá tí àlě tó ngari ǒ dhu-otù ǒ, Krístò núuwù àlě'í Ùyatá bhà ofúngá ǒ rò. Obhó tí, Hlǎ Andítá rătina: ìndrǔ òho ka kapé, kadù abvòna ùto mùsàlabhà dǒ, ní ndì ale rǐ'ì Kàgàwà bhà ofúngá ǒ*.

¹⁴ Ndi dhu anzì ndì wò dhu bhěyi, ndínǐ yà Kàgàwà akò fíndá làká Àbràhamù tò asota nabhù tí ràrà àhu ìnzǐ ní Pbàyàhúdì dò Yèsù Krístò-otù ǒ. Ndirò, ndì dhu anzì ndì, ndínǐ àlě'í kóró àlě kabá tí yà Kàgàwà akò fíndá làká Hlǎ-Alafí a'uta-otù ǒ.

*Ùyatá rǐ nzǐ àdù Kàgàwà òkò làká núkò dhu
(Mík 7.20; Ròm 4.13-17; 10.4-13; Èfè 3.6)*

* **3:8** 3.8 Òpt 12.3 * **3:10** 3.10 Tòr 27.26 * **3:11** 3.11 Hàb 2.4

* **3:12** 3.12 Law 18.5 * **3:13** 3.13 Tòr 21.23

15 Àbanĩnzó, ma mí yà dhu-tì àwě fűkù ìndrű tó ófò ǒ: ìndrű apé afína ò dhu àndĩ angyangyi yà ka nyú àkǎ ndi'ì dhu bhěyi, ní ndi andítá ùkò rǐ ale rǐ'ì mbǎ, ndirò kà dǒ rí ngǎtsi dhu isě ale rǐ'ì mbǎ.

16 Nírò, Kàgàwà náakò làkǎ Àbràhamù mà pbìndà mùdzukuru mànà tò. Hǐlǎ-Andítá àti nzá: «pbìndà pbàdzukuru tò», àdhàdhì ábhǒ ale tò Kà rǐ kònzì dhu bhěyi. Pbétù, kàti: «pbùkù mùdzukuru tò». Kà-tì ní: atdí ale tò tí, ndi ale ní Krístò.

17 Yàrí ní ndi ma mòzè munò dhu: Kàgàwà núunò wà afína ò dhu angyangyi Àbràhamù tò, yà ndi dhu àkǎnà ndi'ì dhu bhěyi, Músà bhà Uyátá ràdù nditò ifò miyà dòná ìbhu kumì nà atodzidǒ olù nǎ rò. Ní ndi Uyátá rǐ nzǐ àdù Kàgàwà unò dhu ùkò, ndirò kà rǐ nzǐ àdù Kàgàwà bhà làkǎ nùkò.

18 Obhó tí, dhu apé ì'ì Kàgàwà bhà dhu-tsí-kàmǎ tí ka kóko dhu rǎhu Músà bhà Uyátá-nyutsinǎ rò dhu tí, ní kà rǐ nzǐ àdù àhu tdítǒ làkǎ-nyutsinǎ rò. Pbétù, làkǎ-otù ǒ, Kàgàwà itè wà pbìndà ídzinga Àbràhamù tò.

19 Nírò, Uyátá-kàsǔ ní'ì àdhu? Ka kisé ka olù nǎ rò ndínǐ ìndrű tó afátá nitè tí, ràrà àhu yà Kàgàwà akò fíndá làkǎ Àbràhamù bhà mùdzukuru rǐrà àhu dhu ò. Màlàyíkǎ náavò ndi Uyátá ìndrű tò, yà ìndrű nzínzì ǒ idè ì mànà Músà-otù ǒ.

20 Ìndrű nzínzì ǒ ríde ale-atdyú nà ka ka rí'ì óyǒ rò rí'ì ale tò. Pbétù, Àbràhamù tò ndi ndi làkǎ òkò rò, Kàgàwà ì'ì atdíró tí.

Ʋyátá-kàsũ tí í'ì dhu

²¹ Nírò, wò dhu tí àtina, Músà bhà Ʋyátá ràkò nzá ndì Kàgàwà bhà làkà nà? Inzì, akèkpá màtí! Ípìrõnga ìbho rí ìndrũ tò Ʋyátá ka kíbhòyana gukyè, ní ìndrũ ka kózùyana òzù obhónángatále tí Kàgàwà-ònzì Ʋyátá-otù ǔ.

²² Pbé̀tù, Ilǎ Andítá rǎtina, kóró ale rǎrǎ'ì nzérénga bhà obi-tsi nǎ, ndíní yà Kàgàwà akò làkà náaká tí pbàkrístò tò, Yèsù Krístò ì ale ná'ù dhu-okú dò rò.

²³ Inzá Yèsù à'ù ka kí dhu tó kàsùmì nǎpè àkǎ rò, mǎ'ì ní'ì Ʋyátá útsì ale, mǎmbe inga òdò dǔ, rǎrà àhũ Kàgàwà rǎ ndì a'uta àbhũ mǎ rǎni dhu ò.

²⁴ Ndi dhu bhěyi ní ndì, Ʋyátá í'ì àdhàdhì dòkǎnga àndà rǎ ale bhěyi, rǎrà àhũ Krístò rǎrà àhũ dhu ò, ndíní Kàgàwà ozú tí mǎ obhónángatále tí a'uta-otù ǔ.

²⁵ Pbé̀tù, ròpè ndì a'uta írà àhũ dhu ò rò, mǎ mí'ì mbǎ tdítǔ wò ndì àlě-dǔnga àndà rǎ ale bhà obi-tsi nǎ.

²⁶ Obhó tí, nyǐ kóró nyǐ ní Kàgàwà bhà inzo, Yèsù Krístò nyǐ nyà'ù dhu-otù ǔ.

²⁷ Nyǐ kóró, yà nyǐ nyúngbò nyǐ Yèsù Krístò mànà, bàtizò nyǐ nyálũ dhu-otù ǔ rò, nyǐ nyófò wà nyǐ Krístò nà.

²⁸ Dhèdhèrò nga rǎ mbǎ í'ì tdítǔ Pbayàhúdì mà nzínzì ǔ ìnzì ní Pbayàhúdì mànà, ino mà nzínzì ǔ dòyá arí'ì ìtírò ale mànà, kpabhále mà nzínzì ǔ vèbhále mànà. Obhó tí nyǐ kóró, nyǐ ní atdí ale Yèsù Krístò-nyetsì.

29 Nyĩ nyapé ì'ì Krístò bhà ale tí, ní nyĩ ní Àbràhamù bhà pbàdzukurù, ndirò nyĩ ní yà Kàgàwà akò findá làkà Àbràhamù tò ndì ndábhùna dhu tí kóró dhu-tsí-kàmă.

4

Kàgàwà bhà inzo ní nzĩ Hyátá tó ino (Ròm 8.14-17)

¹ Nírò, ma mátina yà dhu bhěyi: ingba, yà àbanà bhà dhu-tsí-kàmă tí àkànà ndàdi, náapé ì'ì àdi ndì ndàdi ngbàngba tí ró, ní bhà ófò mà nùdà nzá ì ino bhà ófò nà, àzèmbè inè ndì ndí'ì dhu-kàmă tí rórò.

² Ndi kàsùmì ò, àbadhi rĩ'ì yà kivi arí ndàdù kàbhà dhu-tsí òdò ale bhà ádrùngbànga-tsină, ràrà àhu kà t'ábanà udhè kàsùmì araya àkă dhu ò.

³ Ní àlě'ì nyú mà átò, àlě ki'ì nzónzo bhěyi angyi, àlě ní'ì yà adzi dǒ obi nà dhu-tsí tó ino.

⁴ Pbéù, Kàgàwà udhè kàsùmì níitdègu àkă, ní Kivi Idhùnà: tsibhále ugu ka, ràdù àdi ndòngò òvi Músà bhà Hyátá-tsină,

⁵ ndínì ndì nduwù tí ndi Hyátá-tsină aróko ale, ndirò ndínì mà mí'ì tí Kàgàwà bhà inzo nyú tí.

⁶ Nyĩ ní Kàgàwà bhà inzo nyú. Ndi dhu itè rí dhu ní, Kivi Idhùnà bhà Alafí rìrà àdi àlě-afí ò. Ndi Alafí ní ndi rí àlě àbhù àlě ràti: Àba! Àbadu!

⁷ Nírò, ingbatí ìli ndì ale mà nzínzikù ò ní nzĩ ino tdítdǒ, pbéù ka ní Kàgàwà bhà ingba, ndirò Kàbhà ingba tí nyi nyí'ì dhu bhěyi, Kàbhàya pbìndà inzo tò ndì ndaródona dhu-tsí átò indù.

*Pòlò bhà irèta Gàlàtiyà ǎ Kànísá ǎ bhà dǎ
(Gàl 3.1-4; 5.1-12)*

⁸ Angyinǎ rò nyǎ nyùnì nzá Kàgàwà, ní nyǎ ní'ì tìtò tó mǔngǎ-nzo tó ino.

⁹ Pbétù, kòmbí nyǎ nyùnì wà Kàgàwà, ndirò ngǎtsi nǎ, Kàgàwà ùnì wà nyǎ. Nírò, íngbà dhu bhěyi dhu, nyǎ nyádù nyádu tdítǎ, kǒkò ìmbǎ arí'ì obi nà, ndirò àkyǎkyè dhu-tsí-tí'ò nǎ? Nyǎ nyòzè tí nyòkò i dhu-tsí tó ino tí tdítǎ?

¹⁰ Nyǎ nyòzè nyǎbhù ifuta atdíǎ atdídhená idho mà, àbí mà, kàsùmì mà ato mà nà tò.

¹¹ Obhó tí, ma mí odo ònzi, akye dhu arana ì'ì kòkórò ma mí kasu ònzi okúkù dò rò dhu tí nǎ!

¹² Àbanǎnzó, ma mìtdè nyǎ ìtdè tí, dhu àkǎ nyǒngò dhu ònzi yà ma marí dhu ònzi dhu bhěyi, àdhàdhì ma marí dhu ònzi wò nyǎ nyarí dhu ònzi dhu bhěyi òná ófò ǎ. Nyǎ, nyǎ nyónzi nzá atdí nzére dhu-tidò mà rùdú.

¹³ Nyǎ nyùnì wà yà wemberè tí ma muno Ídzi Màkǔrù fùkù òná kàsùmì ǎ, ma mí'ì andi nà dhu.

¹⁴ Nyǎ nyí'iyana inè nyónzi itsìdu, ngǎtsi nǎ minze rùkú, yà ma mí'ì nà andi-okú dò rò. Pbétù, nyǎ nyónzi nzá itsìdu, ndirò ma mínze nzá rùkú rò. Pbétù, nyǎ nyádù mako àdhàdhì nyǎ nyàmbènà Kàgàwà bhà màlàyikà mà nákǒ, ndirò ngǎtsi nǎ, nyǎ nyàmbènà Yèsù Krístò nyú ndìtírò nákǒ dhu bhěyi!

¹⁵ Nírò, angyè fùkú dhèdhe nyú nàrà àdhà? Obhó tí, ma mà'ù wà dhu: nyǎ rózeyana gukyè nyǔwà nyìkpókù mà, nyádù ùbhonà perè tí idù, ní nyǎ nyúwàyanà ùwa!

²⁴ Wòrí dhu-tì rǐ'ì inè: kǒkò óyǒ vèbhále nítè dhu ní óyǒ ungbòta-tidò. Wemberè tó ungbòta, yà Sinayi tó p̀bìrì dǒ rò ndì nanzi, nítè ní Hàgarì. Ndi ungbòta-nyutsi rò arúvò nzónzo ní ino.

²⁵ Ndirò Hàgarì ní Sìnayi tí kátina P̀bààrabhù-bvǔ p̀bìrì. Ndirò, kòfò ndì yà kòmbí arí'ì Yèrùsàlemà tó kigò, yà ino tí arí'ì p̀bìndà inzo mànà nà.

²⁶ P̀bétù, yà òrù-akpà ò arí'ì Yèrùsàlemà tó kigò rǐ'ì dòná ndìtírò, ndirò ka ní ndi àlě tsánà.

²⁷ Obhó tí, Hìlǎ Andítá rătina:
«Ábhǔ idhènu r̀ika ndì, inyi ìngò-ayí, ìnzǐ nyi nyarí nyugu rò,
óvì dhèdhe tó ìkǔ, inyi, inzá nyi nyapèna uguta tó àp̀bè inè rò.

Obhó tí, yà kpatsìbhále ùbhà tsìbhále, ní'ìya inzo nà abho nyú, ròsè yà kpatsìbhále nà arí'ì tsìbhále dònǎ*!»

²⁸ Nyǐ mà àbanǐnzó, nyǐ ní yà Kàgàwà bhà làkà-otù ǒ ka kugu inzo, àdhàdhì Ìsakà ka kugu dhu bhèyi.

²⁹ P̀bétù angyi, yà kóró ngǔkpà ale nugu ka karí dhu bhèyi ka kugu ngbángba náavù yà Kàgàwà bhà Hìlǎ-Alafí bhà ɔ̀bì nǐ ka kugu ngbángba-rǒ. Ndirò ndì dhu rǐ'ì inè ndì ndí ndònzì ndi dhu bhèyi tí kòmbí m̀atí ró.

³⁰ Ní, Hìlǎ Andítá rǐ àdhu ùno? Kà rătina:
«Ódi wò ino-ayi mà idhùnà mànà. Obhó tí, ino-ayi t'ídhùnà mà rǐ nǐ àdù òko àbayà bhà dhu-tsí-kàmǎ tí atdíkpá, yà ìnzǐ ní ino-ayi t'ídhùnà mànà*.»

* **4:27** 4.27 Ìsa 54.1 * **4:30** 4.30 ɔ̀pt 21.10

³¹ Ní ndi dhu bhěyi tí àbanǎnzó, àě ní nzǎ ino-àyi bhà inzo, pbétù àě ní yà ìnzǎ ní ino-àyi bhà inzo.

5

Krístò-nyutsi indrǔ rǐ'ì dóná ndítírò dhu (Gàl 2.3-5; 3.1-7,12)

¹ Krístò núuwù àě ino-kàsǔ ǒ rò, ndínǎ àě kí'ì tí àě dǒ àlětírò dòtsí. Nírò, nyìkò dòtsí. Àpé nyàbhù nyǎ kitsu nyǎ tdítǒ ino-kàsǔ tó kòmà ò.

² Nyǎri dhu! Ima Pòlò ma mòzè munò dhu fǔkù matì, nyǎ nyapé nyǒzè kòbhòlò onzìkù nga, ndínǎ Kàgàwà a'ù tí nyǎ, ní Krístò anzì fǔkù dhu rǐ'ì mbá atdí mùgàsù nà matí.

³ Ima, ma mí dhu ùno tdítǒ kpanya: ìngbatí ìli ndì ale mà náapé ndòzè ndàbhù onzìná nga kòbhòlò, náká ndifù Ùyátá kóró.

⁴ Nyǎ nyapé nyǒzè kòzù nyǎ obhónángatále tí Kàgàwà-ònzǎ Ùyátá t'ífuta-otù ǒ, ní nyǎ nyìndà wà nyǎ itse Krístò rǒ rò, nyǎdù Kàgàwà àmbènà ònzina fǔkù ídzìnga ìwi.

⁵ Pbéti mà'í na, mà módonà atdyúka nyá nà dhu ní, Kàgàwà nócúya mà obhónángatále tí a'uta-otù ǒ dhu. Ndi dhu ní ndi mà módonà Ìlǎ-Alafí bhà ádrùngbànga tó obi nǎ.

⁶ Obhó tí, Yèsù Krístò mànà ì núngbò ale tò, ale-ònzìnga òbhòlò ka kí dhu mà, ndírò ìnzǎ ka kí kòbhòlò dhu mànà nónzì nzá atdí dhu mà. Àkáká dhu ní, ka'ù Yèsù Krístò, kadù ndi a'uta nítè ale òzè ka kí dhu-otù ǒ.

⁷ Nyĩ, nyĩ nyĩ'ì mběyi nyú nyĩ nyówu angyi fùkú a'uta ǒ ró! Ní, ádhi ndi tsùkẹ nùtò ìnzĩ nyífu obhó dhu?

⁸ Wò tsùkẹ ỳtò rí dhu nírà nzá yà nyũnzi rí Kàgàwà bhà rò.

⁹ Ákě aff-ngba náarí ndi ábhǒ idyi nyú nábhǔ ràmǒ.

¹⁰ Pbétù, Ádrùngbále Yěsù àbhụ ma mi'ì a'uta nà ỳkẹ: nyĩ nyĩ nzĩ vurò dhu ìrè yà ma mírèna dhu rǒ rò. Pbétù, wò nzínzikẹ ǒnga òngbò arí ale dǒ Kàgàwà rí pé anya ỳtdì, ìmbǎ í'ina àdhi pbá ale màtí.

¹¹ Pbàkà ǒ àbanǎnzó, dhu apé ì'ì ìnè ma marí'ì dhu ỳvò ma marí ìndrǔ tò, ale-ònzǎnga ỳbhòlo ka kí dhu dǒ dhu tí, ní ádhu-okú dò rò nga ndi ka kádù òko kambe àvu dǒ rùdú nǐ? Ndi dhu bhěyi kí'ì rò, atdí ale mà rí'ì mbǎ ì'ì, yà Yěsù Krístò ka kutó mùsàlabhà dǒ dhu rǎdù àbhùnà ròtsù nzérénga ỳ.

¹² I kǒkò nzínzikẹ ǒnga òngbò arí ale, nákhà ỳtò kpabhále-òbì* ròyá rò.

¹³ Obhó tí àbanǎnzó, Kàgàwà núunzi nyĩ, ndínǐ nyĩ nyoko tí dùkú nyĩ-tírò. Nírò, nyĩ nyàkǎ nzá nyídyì wò dùkú nyĩ nyarí'ì nyĩ-tírò dhu, rí'ì rusà ỳfà rí fùkù, nyǒnzì yà ngbǒkẹ rí atdyúya òho dhu dhu tí. Pbétù nyĩ nyàkǎ nyówu dzànàkẹ ỳnzì rǒ nzínzikẹ ǒ àzè ǒ.

¹⁴ Obhó tí, Músà bhà kóró ỳyátá ka kándu yàrí atdí ỳyátá ỳ. Ndi ỳyátá rǎtina: «Nyí nyàkǎ nyoze

* **5:12** 5.12 Kpabhále-òbì ỳtò ka kí dhu-tì ní: ale-omù-kpǒ nùtǎ ka kí dhu.

òdhinu yà nyi nyú nyi nyóze nyi nyi-tírò dhu bhěyi.»

¹⁵ Pbétù, dhu apé ì'ì nyí nyárí nyúkă, nyădù àmbé nyă'à dǒ irí ǒ ìză bhěyi dhu tí, ní nyàndà nga mběyi, ìnzǐ nyǒtdí tí tsékă nzínzìkă ǒ.

Ìlǐlǎ-Alafí nákă ndi ndùndà ìndrǔ dhu

¹⁶ Nírò, ma mí dhu ùnǒ fǔkù, mati: nyí nyákă nyǔbhà Kàgàwà bhà Ìlǐlǎ-Alafí rùndà nyí. Ndi dhu bhěyi ní ndi, nyí nyí nzǐ àdù yà ngbókă rí atdyúya òho dhu àbhă rùndà nyí.

¹⁷ Obhó tí, alɛ-ngbò rǐ atdyúya òho dhu mà náarí 'àgò Ìlǐlǎ-Alafí rǐ atdyúya òho dhu nà. Ndirò, Ìlǐlǎ-Alafí rǐ atdyúya òho dhu mà náarí 'àgò alɛ-ngbò rǐ atdyúya òho dhu nà. Kǒkòrí óyǒ dhu náarí 'àgò, ndi dhu ràdù nyăbhă ìnzǐ nyǒnzǐ yà nyí nyòze nyǒnzǐ dhu.

¹⁸ Pbétù, dhu apé ì'ì Ìlǐlǎ-Alafí arí nyǔnda dhu tí, ní nyí nyí nzǐ àdù òko tdítǒ Ƴyatá-tsìnă.

¹⁹ Alɛ-ngbò arábhăna kǒnzǐ dhu núni wà ì kpanjangba. Ƴ dhu ní: mǔnyòni, Kàgàwà-nyìkpó ǒ ka kótì dhu, alɛ-ngbò rǐ atdyúna òho dhu rǐ alɛ ùnda dhu,

²⁰ sànamù-ònzǐ ka kí alɛ ùkǒ dhu, adhi òwè ka kí dhu, òmvú tí ka kóko dhu, anya t'ónzita, adha tó alɛ-afí, akótá, agòta, ìndrǔ-ǒnga rǐ ndùndo dhu, alɛ-tì t'áfata,

²¹ ngătsi alɛ-fó rí'ì dhu-atdyú t'óhota, iwa òri ka kí dhu, ònyù ònyu ka kí òbina ròsè dhu, ndirò ngǔkpà dhu-tsí kòrí dhu nà ì nófò mànà. Ní, ma mí dhu ònǒ fǔkù tdítǒ àdhàdhì yà angyi ma mǒvò ka dhu bhěyi mati, kòrí dhu ònzǐ arí alɛ,

náabáyà nẏ ngari òrù-akpà ǒ Ádrùngbǎ kamà Kàgàwà bhà Idzi ǒ.

²² Pbé̀tù, Hlǎ-Alafí arí ì'ǒna itse ní: àzè, dhèdhe, màrùngà, dhu-dzi t'òndùta, ídzìnga, ìndrǔ dzùnà t'ónzita, ìndrǔ rǐ'ì a'uta nà ale ò dhu,

²³ ìyònga, ìnzǐ ka kí ale itsǔ akye atdí dhu ò dhu. Músà bhà Ƴyátá násà nzá kǒkò dhu!

²⁴ Ní, Krístò Yèsù bhà ale nútǒ wà fíyó ale- ngbò tó ófò mà, yà ì nǔtsi kóró nzére dhu-atdyú t'óhota tó imbi mànà mùsàlabhà dǒ.

²⁵ Ní, dhu apé ì'ì Hlǎ-Alafí bhà ǒbi nǐ àlě karóko dhu tí, ní àlě kàkǎ àlě rùbhi átò Hlǎ-Alafí rǐ àlě ùnda ònà otu ǒ.

²⁶ Àlě kàkǎ nzá àlě ròyò àlě, àlě kàkǎ nzá àlě rònzì àlě rùsǎ, ndirò àlě kàkǎ nzá àlě rònzì àlě-adhà.

6

*Ìndrǔ àkǎ 'ònzì dzùnàya nzínziya ǒ dhu
(Ròm 12.1-11; 2Kò 9.6; Ɛbr 6.10-12)*

¹ Àbanǎnzó, dhu apé ì'ì atdí ale nábà ndì atdí afátá nà dhu tí, ní nyǐ, yà Kàgàwà bhà Hlǎ-Alafí arí nyǎnda rò, nyǐ nyàkǎ nyádu ndi ale ídzì otu ǒ yorowà tó afíkù nà. Ndirò, nyǐ nyàkǎ nyǒdò nyǐ nyǐ-tírò, akye nyǐ nyadùna òtsù átò pfòmvo rǐ afíkù ùmvǔ dhu ò nǐ.

² Nyòngò dzùnàkù ònzì nzínzikù ǒ, nyǎnò fùkú ànò. Ndi dhu bhèyi ní ndi, nyǐ nyádù Krístò bhà Ƴyátá nífù.

³ Atdí ale mà náapé ndòzè ndìtírò dhu tí, àzèmbè mbǎ ndì ndí'ì dhu tí rórò, ní ndi ale ní ndìtírò rí ndàtrǎ ale.

⁴ Ìngbàtí ìlì ndì ale mà nákă ndàndà kàsũna ndìtírò. Ndirò, kăpé ì'ì idhèna rĩ ndìkă okúna dò rò dhu nà, ní kă-dhè àkă ndìka ndì kàsũna-bvu nyú rǒ, ìnzĩ ní ndùdhe ndì ngàtsi ale rǒ.

⁵ Obhó tí, ìngbàtí ìlì ndì ale mà náanóya pbìndà ànò ndìtírò.

⁶ Ídzì Mākūrù ka kùdhe fìndà ale nákă ndàrà ndì ndòngyè kóró pbìndà ongyéngá-ǒnga ùndò rǒ yà ndì dhu nùdhe fìndà ale mànà.

⁷ Ìnzĩ nyùtră nyĩ nyĩ-tírò: Ìnzĩ Kàgàwà arí ndùbha kíkpa ndì nà! Yà ndì ndózona dhu-tidò ní ndì ndì ale adùya ògùnà inga ǒ rò.

⁸ Ngbõna ózè dhu tó ófò ǒ rí dhu òzò ale nóoguya ní ndì ale-ngbò tó ófò ǒ ndì ndí'ǒ itse: ndì itse ní òve. Pbétù, Ìlǎ-Alafí ózè ka dhu bhěyi rí dhu òzò ale nóoguya ní ndì Ìlǎ-Alafí rĩ'óna itse: ndì itse ní dhòdhódhóna tó ípirǒnga.

⁹ Àpé kìngyě àlě ídzìnga t'ónzita nĩ. Obhó tí, kàsùmì rākă nínganí, àlě koguya àlě tó itse ìnzá àlǎfí ìngyě ndì kasu rǒrò nĩ.

¹⁰ Nírò, òko àlě kòko kàsùmì nà ró, dhu àkă àlě rònzì ídzìnga kóró ale tò. Ròsè dòtsí, àlě kākă àlě rònzì ka a'uta ǒ arí'ì àlě t'ádóna tò.

Bhàrɔwà rĩku dòná rò dhu t'óvota mà, ovita mànà

(Fìl 3.2-11)

¹¹ Nyàndà pé ìngbà dhu bhěyi màtí ma màndí bhàrɔwà ɔtsúdu nyú nĩ fùkà, ádròdrò nyìkpóya nà andítá nyú nĩ dhu!

¹² Kóró kòrí ale, kőkò nyütü arí kòbhòlò ɔnzìkú nga ale, ní ì ì nózè 'itè ì ale-ngbò tó ófò ǒ rí ndònzì dhu ǒ ale. Pbétù, abádhí arí dhu ònzì ndì dhu

Ungbòta-Ɖwátá Tó Bhǔkù

Ndrǔna: Ungbòta-Ɖwátá Tó Bhǔkù New Testament

copyright © 2015 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Ndrǔna (Ngit)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-19

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 1 Oct 2024 from source files
dated 29 Jan 2022

abb6c630-aaf1-5647-8172-605215e8fe12